

Aspecte urbanistice și sociologice ale centrului orașului

Trăilă Cernescu

În materialul de față ne propunem să prezentăm câteva din problemele de specificitate a centrului orașului, așa cum apar ele în unele publicații din străinătate și de la noi: tipuri de zonare a orașului, renovarea și centrul orașului, evoluții și tendințe ale diverselor funcții în interiorul centrului, precum și câteva din rezultatele unui studiu realizat în cadrul Laboratorului de sociologie urbană al C.P.M.B.

Orașul începînd din cele mai vechi timpuri, pentru motive care au ținut de însăși natura sa economică-socială, de strategia apărării etc., s-a închis în teritoriul său, unde a impus un „zonaj”¹.

Paralel cu determinările de natură structural-constructivă și arhitecturală, au avut loc și determinări de natură administrativ-teritorială în interiorul orașului. La nivelul orașului și îndeosebi al orașului mare, întâlnim două tipuri de zonări: a. zonarea fizico-spațială, care circumscrie și definește poziția unui teritoriu al orașului în raport cu orașul ca întreg (ex.: centru, periferie etc.) și b. zonarea orașului în funcție de activitățile preponderente care se desfășoară într-un anumit teritoriu al său (ex.: zona industrială, comercială, rezidențială etc.).

În ceea ce privește primul tip de zonare, dar ținînd cont și de criteriul funcțional care a stat la baza celui de al doilea, s-a mers pînă acolo încît centrul orașului a fost denumit de unii cercetători ca „inimă” sau „creier” al orașului².

Centrul orașului pe lângă rolul lui de element simbolic și de muzeu deschis al istoriei sociale a unei comunități (în multe orașe centrul este una din părțile cele mai vechi ale acestora); deci, de „cadru social al memoriei”, de „biografie istorică”, îndeplinește și un rol de satisfacere a anumitor nevoi curente ale populației, altfel spus de „funcționalitate activă.”

Fiînd, în multe cazuri, concomitent istorie și cadru fizic al desfășurării activității oamenilor, centrul impune, pe de o parte, diferențieri între orașe funcție de (ne)concomitența celor două aspecte (cel istoric și cel al activității), deci diferențieri ce țin de natura orașului, de poziția pe care o ocupă în ierarhia orașelor unei țări, iar pe de altă parte, diferențieri³ în raport cu celelalte părți ale orașului.

¹ Raymond Ledrut, *Sociologie urbaine*, P.U.F., Paris, 1968, p. 20.

² „L'Urbanisme”, nr. 99 din 1968.

³ Aceste diferențieri vizează existența sau posibilitatea de implantare a unor valori arhitecturale sau de altă natură, cu caracter unic în centru, care au rolul de a-l personaliza în raport cu celelalte părți ale orașului. Vezi studiul *Aspecte ale înagării populației despre centrul orașului București*, cercet. Liviu Damian, arh. Șerban Popescu-Criveanu, arh. Luminița Panciu, în „Viitorul social” nr. 4, 1976. Există orașe, și în general orașe mari, care au mai multe centre, a căror denumire (centru comercial, centru politico-administrativ etc.) decurge din activitatea preponderentă ce se desfășoară în interiorul lor. Exemplul Parisului, comentat de dr. arh. Gh. Sebestyen în „Era socialistă” nr. 21, 1976 este elocvent în acest sens. Poziția dr. arh. Gh. Sebestyen în legătură cu problematica centrului, din care se desprinde opțiunea implicită pentru mai multe centre este întemeiată pe criterii care stau la baza unei funcționalități normale a unui oraș. Acest fapt se poate realiza fie prin descentralizarea și descongestionarea „centrului unic” de unele activități și instituții, atunci cînd ele incomodează funcționalitatea centrului, sau cînd se caută să se prevină acest fenomen. Noi ne propunem aici să analizăm un singur centru, și anume pe acela care personalizează orașul și în care după cum vom vedea există o supra-

Problema centrelor orașelor a intrat în aria de preocupări a specialiștilor mult mai târziu decât problemele generale ale orașelor. S-a pus în mod clar și concis problema studiului sistematic al centrului orașului, mai ales atunci când a intervenit aspectul renovării urbane, proces care urma să afecteze nu numai structurile morfologice, ci și structurile sociologice⁴. Primele experiențe de renovare urbană au fost legate de problemele tehnice, de obstacolele structurale, „dar renovarea nu busculează numai pereții și străzile, ea afectează profund un grup uman, provoacă sau accelerează o mutație a structurilor locale și sociale; efectele sale depășesc domeniul habitatului și se întind ca o formă particulară a schimbării sociale în general”⁵. Și acest fenomen a stat la baza declanșării unei serii de studii despre centrul orașului apărute în revista „Arhitektura”⁶ a U.R.S.S.; studii ce fac referire la criteriile: a. funcționale, b. fizice și formale și c. sociale și economice.

Previziunile în legătură cu centrul orașului se îndreaptă înspre semnificația și polifuncționalitatea sa. În majoritatea cazurilor, după autorii sovietici, centrul trebuie să fie format din trei zone principale: 1. cultural-educativă; 2. comercială și 3. administrativă.

Unii autori⁷ definesc centrul ca „expresie spațială a concentrării vieții sociale” și estimează că centrul trebuie să corespundă în viitor necesităților de schimbare socială, sau altfel spus, să facă față dinamismului social.

În studiul *Reconstrucția centrelor urbane* se semnalează că „centrul este un teritoriu eterogen” din punctul de vedere al funcțiunilor sale⁸.

Andiá Klaus din R.D.G. arată: „cauza determinantă pentru transformarea unor centre trebuie văzută... azi în transformările sociale și tehnico-economice, care pun centrelor noi cerințe și fac în consecință necesară transformarea lor”⁹.

Studiile despre centrul orașului apărute în revista „L'Urbanisme”¹⁰ vizează aspectele: funcționale, simbolistice, de genereză și de dinamică spațială a centrului, de relații sociale în centru etc.

Monografia¹¹ referitoare la centrele orașelor pune în evidență atât morfologia spațială și funcțională a centrelor orașelor, cât și aspecte privind unele consecințe sociale ce decurg din această morfologie, pentru populația locală și de tranzit.

Specialiști în probleme de urbanism din S.U.A. au stabilit pe baza cercetărilor concrete că în centru „se găsește cea mai mare concentrare de birouri și magazine de comerț...”¹².

punere a mai multor tipuri de activități. Această generalizare a centrului unui oraș arată că indiferent de loc și de timp, deci că „cruinde și ciclind, centrul orașului, prin funcțiile lui multiple și specifice, trebuie să se deosebească de zonele periferice”. (Vezi și titlul *Probleme ale sistematizării teritoriului și localităților* de Romeo Dragomirescu și Ceza Lăzărescu, în „Era socialistă” nr. 19, 1975.

⁴ Henry Leteuvre, *La Revolution urbaine*, Edit. Galimard, Paris, 1970, p. 150.

⁵ Henri Coing, *Événements urbains et changement social*, Edit. Ouvriers, Paris, 1966, p. 13.

⁶ „Arhitektura U.R.S.S.”, nr. 9, 1967; 9, 1970; 3, 1971. Dintre principalele probleme apărute în această revistă amintim pe cele referitoare la: a. modul de formare a centrelor și structura acestora; b. raportul dintre centrul orașului și oraș ca întreg; c. formarea centrelor și funcționalitatea lor; d. legătura dintre centru și apariția noului, etc.

⁷ Cf. Koszegalvi S., *Orașul și centrul său civic*, în „Városépítés” nr. 1, 1967, trad. C.D.C.A.S.; Füle Lajos, *Funcțiunile de sistematizării centrului orașului Budapesta*, în „Városépítés”, nr. 4, 1966, trad. C.D.C.A.S.

⁸ Strejcek K., *Reconstrucția centrelor urbane...*

⁹ Andiá Klaus, *Transformarea centrelor orașelor*, în „Deutsche Architektur”, nr. 10, 1966, trad. CDCAS.

¹⁰ Charles Delfont, *Plaidoyer pour les centres*, în „L'Urbanisme”, nr. 115, 1970; Claude Sausy, *Centres villes et régulations sociales*, în „L'Urbanisme”, nr. 151, 1970; Max Querrieu, *Les centres urbains et d'architecture*, în „L'Urbanisme”, nr. 59, 1968. Printre problemele care au stat în atenția autorilor citați amintim: a. atracția centrului și motivația acestei atracții; b. importanța și valoarea centrului istoric; c. raporturile sociale în centru; d. forma centrului; e. simbolismul monumentelor; f. dinamica spațială a centrului.

Ing. Jacques Pernelle arată că „centrul prinde să se deplaseze în măsura în care se modifică infrastructura și comportamentele”.

¹¹ *Le problème des centres de villes à l'étranger*, Ed. L'Information du bâtiment, Paris, 1966.

¹² apud. J. Beaujeu-Garnier, *Méthode d'étude pour le centre des villes*, în „Annales de Géographie”, nr. 706, 1965.

Aspecte legate de zonarea urbană precum și referiri la centrul orașului au apărut și în revista românească „Urbanismul”¹³, care s-a editat în România între cele două războaie mondiale.

Centrul este cunoscut în acest timp sub denumirea de cartier central, care are un caracter polifuncțional, cu dominarea funcției comerciale.

În ultimii ani în România problema centrului orașului a fost abordată de specialiști din domeniul arhitecturii și urbanismului și de către unii cercetători din științele sociale cu precădere în paginile revistei „Arhitectura”¹⁴.

Dacă studiile de sociologie urbană au o anumită „biografie istorică”, despre studiile privitoare la centrul orașului în special se poate spune doar că sînt la început¹⁵, sau după cum constată Jacqueline Beaujeau-Garnier, „aluziile la centru sînt prezente în toate monografiile urbane, dar ele nu sînt niciodată sprijinite pe date cifrice precise, nici pe criterii obiective susceptibile de a permite delimitarea sistematică a acestei părți a orașelor . . .”¹⁶.

Aceste opinii pe lângă faptul că sînt imparțiale (unele din studiile referitoare la centrul orașului au ca punct de referință cercetări concrete), sînt depășite în momentul de față de seria relativ mare a studiilor de teren, dintre care unele cu caracter interdisciplinar (urbanism-arhitectură-sociologie-psihologie-geografie etc.).

Dacă în trecut în mod tradițional centrul a reunit „elementele disparate pe care amenajatorii anglo-saxoni le-au grupat în trilogia : administrație, afaceri, activități socio-culturale”¹⁷, astăzi centrul trece printr-o fază a marilor transformări¹⁸, transformări impuse de consecințele dezvoltării economico-sociale a statelor. Acest fapt impune o regîndire a centrului din perspectiva urbanismului și a sociologiei, în sensul dimensionărilor cantitative și calitative a structurilor elementelor sale.

Nici unul din materialele citate în acest studiu nu se referă la natura proprietății asupra terenului. Or, este bine știut că, acolo unde există proprietate privată asupra terenului, nu numai că nu se vor putea realiza sau se vor realiza, dar anevoios, transformările ce se impun în configurația structurală și funcțională a orașelor în general și a centrelor în special (valoarea terenului ajungînd la sume fantastice de mari în centru), dar vor apărea, parafrazîndu-l pe arb. Émile Aillaud, și exigențe individuale exorbitante în locurile care nu sînt făcute pentru asta, care sînt pentru toți. În legătură cu acest fapt merită amintită afirmația care susține că „o nouă concepție a centrului orașelor, . . . nu va fi cu adevărat posibilă decît după o demistificare a ideologiilor dominante, care blochează orice evoluție a urbanismului, ca și orice evoluție a gîndirii”¹⁹.

Menționăm, de asemenea, că nu se fac referiri la criteriile ce ar putea sta la baza definiției și delimitării centrului orașului²⁰, ceea ce conferă majorității studiilor menționate (cu excepția celor concrete) un caracter mai mult de dezbateri, decît analitic. Or, o cunoaștere analitică este necesară tocmai pentru a se putea acționa în conformitate cu situația reală, existentă pe plan urbanistic și social.

În general, studiile menționate au pus probleme care pot canaliza o serie de cercetări și în aceste sens ele sînt utile pentru lucrătorii din domeniul urbanismului, arhitecturii și sociologiei urbane.

★

¹³ Urbanismul, monitor al orașelor din România. Centrul civic este definit ca „o concentrare, prin gruparea într-un spațiu mai restrîns, a unor edificii în care se desfășoară viața socială, adică cea administrativă, culturală, politică etc.”.

¹⁴ Arb. : S. Criveanu, D. Guarnieri și alții : *Centrul actual al municipiului București*, în „Arhitectura” nr. 3-4, 1972. Autorii precizează că au fost luați în considerare 72 de indicatori pentru definirea centrului și arată că printre elementele pe care le implică studiul acestei părți a orașului figurează cu necesitate și un „studiu sociologic de definire a funcțiilor centrului orașului-capitală . . .”.

¹⁵ Jacques Pernelle, *Une méthodologie d'étude du centre ville*, „L'Urbanisme”, nr. 117, 1970.

¹⁶ Jacqueline Beaujeau-Garnier, *Méthode d'étude pour la centre des villes*, în „Annales de Géographie,” nr. 406, 1965, p. 695.

¹⁷ Jean Labasse, *L'organisation de l'espace, éléments de géographie volontaire*, Herman, Paris, 1966.

¹⁸ „L'Urbanisme”, nr. 99, 1967.

¹⁹ „L'Urbanisme”, nr. 120-121, 1970.

²⁰ Metoda adoptată de autorii articolului citat din „Viitorul social” nr. 4, 1976 se înscrie ca o contribuție valoroasă în acest sens.

Datele pe care le prezentăm în continuare au fost obținute cu ocazia realizării studiului *Aspecte sociale ale renovării urbane cu aplicații la centrul orașului București*²¹.

Intrucât s-a pus problema trecerii la renovarea urbană în centrul Bucureștiului, s-a făcut simțită necesitatea cunoașterii situației existente la nivelul realității constructive, funcționale și sociale; deoarece o renovare urbană în înțelesul larg al termenului presupune atât conservarea unor structuri existente, cât și o creare de noi structuri, în contextul cadrului urban existent, cu rezolvarea problemelor sociale pe care le implică un asemenea proces. Trebuie avute în vedere asemenea imperative, deoarece după cum afirmă unii cercetători, „o proiectare urbană bună depinde de cunoașterea populației care trăiește în oraș”²², precum și de cunoașterea virtuții populațiilor urbane, întrucât „beneficiarii cei mai importanți ai unui urbanist conștiințios sînt generațiile viitoare”²³.

Fiind date o structură socială a populației și o structură de dotări comerciale și de servicii, este posibil să întâlnim diferențieri ale unor porțiuni²⁴ din zona centrală, în funcție de categoriile sociale care se adresează la ele.

Frecvența unor dotări (de ex. cinematografe) din zona centrală, indiferent de locul de amplasare al lor în acest teritoriu, este destul de probabil să nu prezinte diferențe semnificative între categoriile sociale, pentru că utilizarea lor implică cerințe omogene din punctul de vedere al costurilor.

Este posibil să întâlnim o relație direct proporțională între statutul socio-profesional al indivizilor și interesul lor pentru informare (în cazul nostru frecvența), în sensul că, cu cât statutul este mai ridicat, cu atât și interesul pentru informare este mai mare.

Între categoria activilor și cea a inactivilor este posibil să se înregistreze:

a. o frecvență mai puternică a teritoriilor în care standardul dotărilor este mai ridicat, de către categoria activilor decît de către cea a inactivilor, întrucît veniturile celor dintîi sînt în general mai mari decît ale celor din urmă și modelele comportamentale sînt diferite;

b. o mobilitate spațială (în cazul nostru tradusă prin frecvența dotărilor) mai mică la inactivi decît la activi, ținînd cont de caracteristicile celor două categorii și de cerințele pe care le implică procesul amintit.

Datele pentru realizarea studiului au fost obținute pe baza unei anchete de teren²⁵, ce s-a desfășurat între 1-30 iulie 1974, în cadrul a 3026 de gospodării din zona centrală a Bucureștiului²⁶.

În vederea verificării ipotezelor formulate, ne-am orientat asupra unor tipuri de unități²⁷, diferite între ele, atît prin ceea ce oferă populației, decît prin conținut, cât și prin locul lor de amplasare în teritoriu.

Pentru cumpărături de îmbrăcăminte și metraje, situația adresărilor, în unele teritorii din zona centrală a Bucureștiului, în cadrul categoriei activilor, se prezintă astfel:

Datele arată că teritoriile de adresabilitate indicate aici diferă între ele, din punctul de vedere al populațiilor pe care le deservește (astfel pentru $X^2 = 72,20$, $p < 0,01$), existînd teritorii ca bd. Magheru — Calea Victoriei și bd. Republicii — Gh. Gheorghiu-Dej în care ponderea mai mare o deține categoria cadrelor superioare și teritorii ca bd. 1848 — Bărăției și Lipscani — Curtea Veche, în care ponderea principală în totalul adresărilor o deține categoria muncitorilor.

În privința adresabilității la unitățile de alimentație publică (restaurante) și la unitățile de cultură (cinematografe)²⁸, sensul diferențierilor între teritorii, după criteriul categoriilor

²¹ Vezi studiul *Aspecte ale imaginii populației despre centrul orașului București*, cercet. Liviu Damian, arh. Șerban Focescu-Crivceanu, arh. Luminița Focescu în „Viitorul social” nr. 4, 1976.

²² Martin Meyerson, *Înfățișarea orașului mare*, trad. CCAS.

²³ Peter Harrison, *Arhitectura în Australia*, trad. CCAS.

²⁴ a. Piața 1848 — Bărăției — Văcărești; b. Lipscani — Șelari — Piața Unirii, porțiuni care intră în componența centrului istoric al Bucureștiului și c. Casa Armatei — Piața Amzei — Calea Victoriei — Intercinematic — Cinema Patria, d. bd. Republicii — bd. Gh. Gheorghiu-Dej — porțiuni care reprezintă partea modernă a centrului Bucureștiului.

²⁵ Ca instrument de lucru s-a utilizat un chestionar care a cuprins: a. întrebări privind unele caracteristici obiective ale gospodăriilor anchetate (ex. statutul persoanelor din gospodărie, mărimea locuinței etc.), b. întrebări de opinie (ex. aprecieri ale gradului de saturație al centrului în privința unor dotări etc.) precum și c. o foaie de observare în care s-au înregistrat caracteristicile ale locuirii în context, valoarea arhitecturală a clădirilor și altele.

²⁶ Cf. delimitărilor care apar în revista „Arhitectura”, nr. 3-4, 1972.

²⁷ a. unități de îmbrăcăminte: magazine de îmbrăcăminte și metraje; b. unități culturale: cinematografe; c. unități de alimentație publică: restaurante.

²⁸ pentru cinematografe am analizat următoarele teritorii din zona centrală: bd. 1848, bd. Magheru — Sala Palatului și bd. Gh. Gheorghiu-Dej.

Categoria socială	Teritoriul de adresabilitate				Total
	bd. 1848 – Bărăției	bd. Ma- gheru – Calea Victoriei	bd. Repu- blicii – Gh. Gh. Dej	Lipscani – Curtea Veche	
muncitori	68 (16,2)	160 (38,0)	24 (5,7)	169 (40,1)	424 (100%)
cadre medii*	41 (13,2)	154 (49,5)	16 (5,1)	100 (32,2)	311 (100%)
cadre superioare**	50 (9,2)	338 (62,0)	45 (8,3)	112 (20,6)	545 (100%)
TOTAL	159 (12,5)	652 (51,1)	85 (6,7)	381 (29,8)	1.277 (100%)

sociale pe care le deservește este același ca și în cazul unităților de îmbrăcăminte (pentru unitățile de alimentație publică $X^2 = 28,69$; $p < 0,01$, iar la unitățile culturale $X^2 = 35,11$; $p < 0,01$).

Pentru a vedea în ce măsură caracteristicile sociale ale acestor teritorii nu sînt dependente de vecinătățile teritoriale, am constituit patru grupe de zone rezidențiale, funcție de punctele cardinale și am urmărit modul în care categoriile sociale, muncitori și cadre superioare, din aceste teritorii se comportă în raport cu: 1. teritoriul Lipscani – Curtea Veche – bd. 1848 – Bărăției și 2. teritoriul calea Victoriei – bd. Bălcescu – bd. Magheru (am reținut numai adresările orientate către centrul orașului, acestea reprezentînd 100%).

Rezultatele au următoarea configurație :

Zona reziden- țială de pro- veniență	teritoriul (1) în %			teritoriul (2) în %		
	magazine	cinema	aliment. publică	magazine	cinema	aliment. publică
NORD M* C*	46,4	12,1	16,7	53,6	87,9	83,3
	29,5	2,9	33,5	70,5	97,1	76,5
EST M C	11,6	35,3	59,8	40,2	88,4	64,5
	3,1	22,3	32,3	67,7	96,9	78,7
SUD M C	64,2	26,9	63,4	35,8	73,1	36,6
	49,3	13,3	25,7	50,7	86,7	74,3
VEST M C	47,2	12,9	26,3	52,8	78,1	73,7
	19,5	9,1	17,8	80,5	90,9	82,2

M* = categoria muncitori

C* = categoria cadre superioare

Este evidentă tendința categoriei sociale muncitori de a se adresa cu precădere teritoriului 1. și a categoriei sociale cadre superioare de a se adresa cu precădere teritoriului 2.; cu o singură excepție, aceea a unităților de alimentație publică. Reiese, așadar, că între teritoriul de rezidență

* în categoria cadre medii au fost incluși : funcționarii, maistrii și tehnicienii

** în categoria cadre superioare au fost incluși : inginerii, profesorii, economiștii și celelalte cadre care au absolvit o facultate.

dență și teritoriul de adresare din centru, pentru diferite categorii sociale, se interpun nu atât „dificultățile de acces” la teritoriul din urmă, cât mai ales, . . . o anumită instrucție și modelele subculturii lor”²⁹. Faptul că se înregistrează diferențieri între teritorii, în privința deservirii anumitor categorii sociale; pentru unele tipuri de dotări (ex. cinematografe); cu toate că posibilitățile de acces sînt omogene, arată că atunci cînd se analizează un spațiu urban din perspectivă sociologică trebuie luat în considerare pe lângă parametrul „organizarea spațiului” și parametrul care ține de comportamentele și de „modelele subculturii” indivizilor.

Pentru categoria populației inactive (pensionari și casnice) situația adresărilor la magazinele de confecții metraje este următoarea :

Categorii socială	Teritoriul de adresabilitate				Total
	bd. 1848— Bărăției	bd. Ma- gheru —Calea Victoriei	bd. Repu- blicii — Gh. Gh. Dej	Lipscani — Curtea Veche	
pensionari	68 (9,5)	349 (48,5)	58 (8,1)	244 (33,9)	719 (100%)
casnice	27 (18,0)	95 (63,3)	12 (8,0)	16 (10,7)	150 (100%)
TOTAL	95 (10,9)	444 (51,1)	70 (8,0)	260 (29,9)	869 (100%)

Întîlnim și aici diferențieri între teritorii în funcție de categoria de populație pe care o deservesc, astfel, în teritoriile : bd. 1848 — Bărăției și bd. Magheru — Calea Victoriei, proporția casnicilor este mai mare decît cea a pensionarilor. În teritoriul Lipscani — Curtea Veche, ponderea adresărilor pensionarilor³⁰ este mai mare decît ponderea adresărilor ce vin din partea casnicilor.

Diferențierile teritoriale, din perspectiva frecventării de către categoriile sociale scad, în privința unităților culturale (cinematografe) (unde pentru $X^2 = 7,22$; $p < [0,005 - 0,02]$) și nu se mai înregistrează la unitățile de alimentație publică.

În teritoriul Lipscani — Curtea Veche este plauzibil să se înregistreze o frecvență mai mare din partea pensionarilor și pentru că această porțiune fiind una dintre cele mai vechi zone ale orașului atrage populația mai vîrstnică, în măsura în care este bucureșteană de origine, nu numai prin ceea ce oferă realmente, ci și prin ceea ce reprezintă și semnifică pentru ea.

Problema adresabilității la diferite unități dintr-un teritoriu dat eștigă în completitudine dacă se ia în considerare pe lângă frecvență și intensitatea acesteia. Prelucrînd datele, pentru

²⁹ Bernard Lamy, *La fréquentation du centre-ville par les différentes catégories sociales*, în „Sociologie du travail”, nr. 2, 1967. Autorul arată că „informația pe care o caută locuitorii în centru nu are întotdeauna un scop utilitar, centrul aparținînd ca un loc unde se concentrează o sumă considerabilă de informații, unde se vine pur și simplu pentru a vedea, unde aceștia se simt mai puțin constrînși pentru a cumpăra decît în alte cartiere . . .”.

³⁰ Prin datele studiului nostru se confirmă unele poziții publicate în reviste de specialitate, în care se arată că „oamenii regăsesc . . . în centrul vechi o imagine a lor înșiși”, precum și faptul că centrul istoric, „cartierul vechi nu este numai un punct de reper esențial al imaginii și calității environmentului orașului : acesta este și un «obiect de folosință*», vezi „L’Urbanisme”, nr. 120—121, 1970. Răspundem astfel și unei întrebări : cartierele istorice sînt muzee sau elemente ale centrului? Centrul istoric al Bucureștiului nu este nici locul de conservare al unui trecut nici gazdă pentru turiști, ci un spațiu de ancorare și de referință pentru oamenii care găsesc aici continuitate în istorie și funcționalitate.

adresabilitatea la magazinele de metraje-confecții și îmbrăcăminte, am obținut următoarele rezultate :

Categoria socială	Frecvența				Total
	ultima lună	ultimele 3 luni	ultimele 6 luni	ultimul an	
muncitori	312 (60,5 %)	126 (24,4 %)	41 (8 %)	37 (7,1 %)	516 (100 %)
cadre medii	246 (66,3 %)	85 (22,9 %)	30 (8,1 %)	10 (2,7 %)	371 (100 %)
cadre superioare	435 (70,1 %)	117 (18,9 %)	40 (6,5 %)	28 (4,5 %)	620 (100 %)
TOTAL	993 (65,9 %)	328 (21,7 %)	111 (7,3 %)	75 (5,0 %)	1507* (100 %)

Reiese că pentru acest gen de cumpărături, intensitatea frecvențelor este diferită în interiorul categoriei sociale a activilor (pentru $X^2 = 18,30$; $p < 0,01$), luând valori mai mari la cadrele superioare și valori mai mici la muncitori. În cazul intensității frecvențelor pentru cinematografe, diferența are același sens (pentru $X^2 = 19,78$; $p < 0,01$); în timp ce la unitățile de alimentație publică nu se înregistrează diferențe semnificative (pentru $X^2 = 6,93$; $p < [0,90 - 0,10]$).

În cadrul categoriei inactivi, diferențele în ceea ce privește frecventarea celor trei tipuri de unități nu sînt semnificative.

Există deosebiri între categoria activilor și cea a inactivilor, în privința intensității frecvențelor, aceasta luînd o valoare mai mare la persoanele din prima grupă și mai mică la persoanele din grupa a doua.

Analizînd datele, a reieșit că în decursul unei singure luni se adresează în cele patru teritorii aproximativ 36 % din populația rezidentă în zona centrală pentru cumpărături de confecții-metraje, aproximativ 21 % pentru consumul în unitățile de alimentație publică și aproximativ 33-34 % pentru frecventarea cinematografelor. Această situație arată că o parte însemnată a populației rezidente în zona centrală se orientează pentru deservirea curentă către unele teritorii din centru, ceea ce duce la apariția unor dificultăți intruct, pe de o parte, teritoriile respective sînt mici în comparație cu numărul populației care vine aici³¹, iar, pe de altă parte, unele din dotările existente aici nu sînt compatibile cu „statutul” teritoriului central.

Teritoriile menționate se diferențiază nu numai prin populația pe care o deservesc, ci și prin modul în care sînt evaluate de către populație, din punctul de vedere al 1. valorii arhitecturale; 2. curățeniei; 3. aglomerației; 4. comportării populației de tranzit.

Teritoriul bd. 1848 - Bărăției este caracterizat prin evaluări negative pentru caracteristica arhitecturală și starea de curățenie; evaluări mari pentru starea de aglomerație și medii spre negative pentru comportarea populației de tranzit. Teritoriul Calea Victoriei - bd. Magheru - bd. Bălcescu este caracterizat prin evaluări pozitive pentru caracteristica arhitecturală, starea de curățenie și comportarea populației de tranzit și evaluări mari pentru starea de aglomerație. Teritoriul Lipscani - Șelari - Piața Unirii este caracterizat prin evaluări neutre spre pozitive pentru caracteristica arhitecturală; neutre spre negative pentru starea de curățenie; aglomerație foarte mare și evaluări neutre spre negative pentru comportarea populației de tranzit.

Pentru caracteristicile analizate aici ar fi necesare și unele măsurători obiective, urmînd ca acolo unde se înregistrează valori negative să se întreprindă măsuri, de către administrația orașului, pentru aducerea lor la standardul valorilor pozitive.

* Diferențele dintre totalul de la acest tabel și de la cele prezentate pînă aici, pe de o parte, și totalul general al anchetelor, pe de altă parte, provin din aceea că aici am analizat numai unele din teritoriile studiate.

³¹ Datorită instituțiilor existente, funcțiilor și semnificației pe care o au în centrul Capitalei întîlnim atît populație rezidentă în acest teritoriu și în celelalte părți ale orașului, cît și populație de tranzit din țară și străinătate.

Întrucît centrul Capitalei este unul dintre teritoriile cele mai importante ale țării, din punct de vedere istoric, economic și simbolic, constituind „sediul” de convergență al triadei timpurilor, aici înfățișându-ni-se realizările trecutului, posibilitățile și atitudinea societății prezente, precum și imperatiivele viitorului, se impune descongestionarea sa de funcțiile curente nespecifice, prin crearea unor centre intermediare, cu posibilitatea de absorbție a adresărilor populației rezidente în zona centrală și mai ales a populației rezidente în celelalte părți ale orașului.

Continuarea acțiunilor de restaurare a imobilelor cu rezonanță istorică, din centrul orașului, implică acțiuni de renovare și a celorlalte clădiri, care din punctul de vedere al structurii fizice pot rămîne în continuare aici. Considerăm că sînt necesare unele acțiuni pentru omogenitatea dotărilor, în privința calității, și administrării lor, la parametri funcționali proiectați și/sau ceruți de către populație.

Sîntem de părere că centrul orașului, în general, și centrul orașului Capitală, în special, trebuie să aibă cadre fizice (naturale și artificiale) disponibile pentru prezentarea noutăților apărute pe toate planurile activității umane, urmînd ca procurarea lor să se poată face în teritorii învecinate centrului. Astfel, centrul ar putea deveni mai funcțional și ar putea satisface în condiții mai bune și cerința de informare a populației.